ב. וְאוֹכְלִין מִתַּחַת הַנְּשָׂרִים בַּשַּׁבָּת – והיו אוכלים פירות שנשרו תחת הדקל בשבת. ג. וְנוֹתְנִין פֵּאָה לַיָּרָק – ומשאירים פאה בשדה ירק אף שהוא פטור מפאה, וּמֵיחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים על דברים אלו.

גמרא

הגמרא מביאה ברייתא כעין משנתנו, בענין חזקיה המלך: תָּנוּ רַבָּנָן, שִׁשָּׁה דְּבָרִים עָשָׂה חִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ, עַל שְׁלֹשָׁה מהם חכמים הסכימו עמו והודו לו, וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא הודו לו:

שלשת הדברים שעליהם הודו לו: א. גִּירַר את עַצְמוֹת אחז אֲבִיו שהיה רשע עַל מִטָּה שֶׁל חֲבָלִים ולא קברו בכבוד במטה נאה, מפני קידוש השם כדי לבזותו שלא ילמדו ממעשיו ובכך תהא לו כפרה, וְהוֹדוּ לוֹ חכמים על כך. ב. כִּיתֵּת – כתש את נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת שעשה משה במדבר, וְהוֹדוּ לוֹ. ג. גָּנַז את סֵפֶר הִרְפּוֹאוֹת וְהוֹדוּ לוֹ.

וְעַל שְׁלֹשָׁה דברים לֹא הודו לוֹ חכמים: א. קִיצֵּץ את הַדְּלָתוֹת שֶׁל הֵיכַל בית המקדש וְשִׁיגְּרָן לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר, וְלֹא הודו לוֹ. ב. סָתַם מֵי מעין הַגִּיחוֹן הָעֶלְיוֹן כדי שלא יהיה מים לצבא סנחריב שצר על ירושלים, וְלֹא הודו לוֹ משום שהיה לו לבטוח בה' שהבטיחו 'וְגַנּוֹתִי עַל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ' (ישעיה לז לה). ג. עִיבֵּר נִיסָּן בְּנִיסָן – ביום השלשים של אדר שראוי לקובעו לראש חודש ניסן [אם בית דין יקדשו בו את החודש], עיבר את השנה והפכו לתחילת אדר שני, וְלֹא הודו לוֹ שכיון שיום זה הוא ראוי להיות מחודש ניסן, אסור לעבר בו את השנה כמו שאסור בניסן עצמו.

שנינו במשנה: 'מַרְכִּיבִין דָּקְלִים כָּל הַיּוֹם' וכו'.

מבררת הגמרא: הֵיכִי עָבְדִי את ההרכבה. אָמַר רַב יְהוּדָה, מַיְתֵי אֲפָא דְּרָא – מביאים הדס לח וְשִׁיכְרָא דְּדַפְנָא – שכר שעשוי מפרי אילן הקרוי 'דפנא', וְקִימְחָא דִּשְׁעֹרֵי דְּרִמֵי בְּמָנָא דְּלָא חָלְפֵי עֲלֵיהּ אַרְבְּעִין יוֹמִין – וקמח שעורים המונח בכלי שלא חלפו עליו ארבעים יום מטחינתו, וּמַרְתְּחֵי לְהוּ וְשָׁדוּ לְהוּ לִדֵּיקְלָא בִּלְיֵיהּ – ומרתיחין אותן ומשליכין בלב הדקל ומועיל לו להתקיים.

ממשיכה הגמרא: וְכָל אילן דְּקָאֵי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דִּידֵיהּ – שנמצא בתוך ארבע אמות של עץ הדקל הזה, אִי לֹא עָבְדֵי לֵיהּ הָכִי – אם לא עושים גם לו כמו שעשו לדקל, צָאֵי לְאַלְתַּר – אותו האילן מתייבש מיד.

ביאור נוסף: רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא אָמַר, מַנְחֵי כּוּפְרָא דִּיכְרָא לְנוּקְבְתָא – מניחין ותוחבין ענף רך של דקל זכר לתוך סדק שעושים בדקל נקבה.

שנינו במשנה: 'וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע'. מבררת הגמרא: הֵיכִי עָבְדִי, אָמַר רַב יְהוּדָה, הָיוּ אוֹמְרִים 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד' (דברים ו ד) וְלֹא הָיוּ מַפְסִיקִין לאחר מכן אלא מיד היו מתחילים לומר 'ואהבת' וכו'.

ביאור נוסף: רָבָא אָמַר, מַפְסִיקִין הָיוּ בין פרשת 'שמע' ל'ואהבת', אֲלָא שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים 'הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ' (דברים שם ו), ללא הפסקה בין 'היום' ל'על לבבך' דְּמַשְׁמַע מזה שרק הַיּוֹם יהיו הדברים עַל לְבָבֶךָ וְלֹא יהיו מָחָר עַל לְבָבֶךָ.

הגמרא מביאה בזה מחלוקת תנאים: תָּנוּ רַבָּנָן, כֵּיצַד הָיוּ אנשי יריחו כּוֹרְכִין אֶת שְׁמַע. היו אוֹמְרִים 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד' וְלֹא הָיוּ מַפְסִיקִין אלא מיד היו מתחילים לומר 'ואהבת' וכו', אלו דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מַפְסִיקִין הָיוּ בין 'אחד' ל'ואהבת', אֲלָא שֶׁלֹּא הָיוּ אוֹמְרִים 'בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'.

הגמרא מבררת את ענין אמירת 'ברוך שם'. שואלת הגמרא: וַאֲנַן מַאי מַעֲמָא אָמְרִינַן לֵיהּ – מה הטעם שאנו אומרים זאת.

מבארת הגמרא: כְּדְרָדַשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, נאמר על יעקב אבינו טרם מיתתו 'וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו וַיֹּאמֶר הֵאָסְפוּ וְאַגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים', מלמד שביקש יַעֲקֹב לְגַלּוֹת לְבָנָיו את קֵץ הַיָּמִין – זמן הגאולה וְנִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ שְׁכִינָה ולא יכל לגלות להם. אָמַר יעקב, שֶׁמָּא חַס וְשָׁלוֹם יֵשׁ בְּמִטָּתִי [–בזרעי] פְּסוּל שיש בהם מי שאינו מאמין שה' הוא אחד, כְּאַבְרָהָם שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ יִשְׁמָעֵאל וְאַבִּי יִצְחָק שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ עֵשָׂו ולכן השכינה נסתלקה ממני. אָמְרוּ לוֹ בָּנָיו, 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל' [יעקב הנקרא ישראל] ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד' וכך אָמְרוּ לו, כְּשֵׁם שֶׁאֵין בְּלִבְּךָ אֶלָּא ה' אֶחָד כָּךְ אין בְּלִבֵּנוּ אֶלָּא ה' אֶחָד. מִיָּד פָּתַח יַעֲקֹב אָבִינוּ והודה וְאָמַר, 'בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'.

ממשיכה הגמרא: אָמְרִי רַבָּנָן חֵיכִי נַעֲבִיד – כיצד ננהג בענין 'ברוך שם'. אם נאמְרוּהוּ – נתקן לאומרו, הלא לֹא אָמְרוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ בפרשת 'שמע ישראל' שבתורה, ואם לֹא נאמְרוּהוּ, הלא אָמְרוּ יַעֲקֹב. לכך הִתְקִינוּ חכמים, שֶׁיְּהוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ בַּחֲשַׁאי – בלחש.

הגמרא מביאה לזה משל: אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי אַמִּי, מָשָׁל לְבַת מֶלֶךְ שֶׁהֲרִיחָה צֵיכִי קְדֵירָה – תבלין לתבשיל ערב ומבושם, ונתאותה לאכול ממנו, ואינה יודעת כיצד לנהוג, אִם תֹּאמַר לעבדיה שיביאו לה ממנו, הרי יֵשׁ לָהּ גְּנַאי במה שמבקשת. ואם לֹא תֹּאמַר, יֵשׁ לָהּ צַעַר שהרי היא מתאוה לאוכלו. הִתְחִילוּ עֲבָדֶיהָ שהבינו מעצמם שהיא רוצה, לְהָבִיא לה ממנו בַּחֲשַׁאי ונמצא שצערה הסתלק בלא גנאי.

מסיימת הגמרא: אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, לאחר זמן הִתְקִינוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּקוֹל רָם מִפְּנֵי תַּרְעוֹמֶת הַמִּינִין – שלא יאמרו הכופרים שאנו אומרים בחשאי דבר שאינו הגון. וּבִנְהַרְדְּעָא דְּלֵיכָּא מִינִין – שאין שם כופרים, עַד הַשְׁתָּא אָמְרִי לָהּ בַּחֲשַׁאי – עד עכשיו אומרים זאת בשקט כמו עיקר התקנה.

הגמרא מביאה ברייתא כעין משנתנו: תָּנוּ רַבָּנָן, שִׁשָּׁה דְּבָרִים עָשׂוּ אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ, שְׁלֹשָׁה מהם היו בִּרְצוֹן חֲכָמִים, כלומר, שלא היו מקפידים על זה, וּשְׁלֹשָׁה שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים. וְאֵלּוּ הן שלשת הדברים שהיו בִּרְצוֹן חֲכָמִים, מַרְכִּיבִין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם של ארבעה עשר בניסן, וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין מהתבואה החדשה לִפְנֵי שהקריבו את קרבן הָעוֹמֶר. וְאֵלּוּ הן שלשת הדברים שֶׁלֹּא היו בִּרְצוֹן חֲכָמִים, גּוֹדְשִׁין – עושים ערימה מהתבואה החדשה לִפְנֵי שהקריבו את קרבן הָעוֹמֶר, וּפוֹרְצִין פְּרָצוֹת בִּגדרות של גִּנּוֹתֵיהֶן וּבִגדרות של פַּרְדֵּסוֹתֵיהֶן כדי לְהַאֲכִיל נְשֶׂר לָעֲנִיִּים – שהעניים יוכלו ליכנס ולאכול את מה שנשר מהאילנות בְּשָׁנִי [–בשנות] בַּצּוֹרֶת בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, וּמַתִּירִין בהנאה גַּמְּזִיוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁל חֲרוּב וְשֶׁל שַׁקְמָה – ענפים שגדלו בעצי חרוב ושקמה לאחר שהוקדשו העצים, אלו דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

ממשיכה הברייתא: אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה לרבי מאיר, אִם כדבריך שאת שלשת הדברים הראשונים בִּרְצוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂין, אם כן שִׁיהוּ כָּל אָדָם עוֹשִׂין בֵּן לכתחילה. אֶלָּא ודאי אֵלּוּ וְאֵלּוּ – כל ששת הדברים שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂין, אלא שעל שְׁלֹשָׁה שהיו חמורים יותר, מִיחוּ בְּיָדָם חכמים, וְעַל שְׁלֹשָׁה שלא היו חמורים כל כך, לֹא מִיחוּ בְּיָדָם חכמים.

ממשיך רבי יהודה בדבריו: וְאֵלּוּ הדברים שֶׁלֹּא מִיחוּ חכמים בְּיָדָם, מַרְכִּיבִין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע וְקוֹצְרִין וְגוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעוֹמֶר. וְאֵלּוּ הדברים שְׁמִיחוּ חכמים בְּיָדָם, מַתִּירִין גַּמְּזִיוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שַׁקְמָה, וּפוֹרְצִין פְּרָצוֹת בְּגִנּוֹתֵיהֶן וּפַרְדֵּסֵיהֶן לְהַאֲכִיל נְשֶׂר לָעֲנִיִּים בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים בְּשָׁנִי בַּצּוֹרֶת, ונותנין פֵּיאָה לַיָּרָק אף שירק פטור מפאה, וּמִיחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים.

הגמרא מקשה על דברי רבי יהודה בברייתא שמנה את הקצירה [בנוסף לגדישה] לפני העומר, בין ההנהגות שלא היו ברצון חכמים אלא שלא מיחו בהם: וְכִי כְּבָר רַבִּי יְהוּדָה שהקְצִירָה שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים הִיא. וְהָתְנַן – והלא שנינו (מנחות פ"י מ"ח), שֶׁאַנְשֵׁי יְרִיחוֹ היו קוֹצְרִין לִפְנֵי הָעוֹמֶר בִּרְצוֹן חֲכָמִים וְגוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעוֹמֶר שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים וְאף שמה שגדשו לא היה ברצונם מכל מקום לֹא מִיחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים.

מדייקת הגמרא: מַאן שְׁמָעַת לֵיהּ דְּאָמַר 'מִיחוּ וְלֹא מִיחוּ', הלא זהו רַבִּי יְהוּדָה שנקט בברייתא לשון זו, ומסתמא אף משנה זו מדבריו וְקָתָנֵי בה שקוֹצְרִין בְּרָצוֹן חֲכָמִים, ומוכח שדעת רבי יהודה שקצירה היא לכתחילה ברצון חכמים ולא כדבריו בברייתא.

לפני שהגמרא מתרצת בתחילה מקשה על המקשן: וְלִיטַעֲמָיךְ [המקשן], משמע שהברייתא עצמה מיושבת, והרי קשה שבתחילה כתוב שיש שלשה דברים שלא מיחו וְתָנֵי – הדברים שמנתה הברייתא, אַרְבָּעָה חָיְה [מרכיבין וכורכין וקוצרין וגודשין].

מתרצת הגמרא: אֶלָּא ודאי סַמֵּי מֵיכָּן קְצִירָה – יש למחוק מהברייתא את תיבת 'וקוצרין' ובכך מיושבת הברייתא וגם אין סתירה ברבי יהודה שהרי מעולם לא אמר שקצירה אינה ברצון חכמים.

שנינו בברייתא: וּמַתִּירִין להשתמש בנְּמָזִיוֹת [–ענפים] שֶׁל עצי חֶקְדֵּשׁ, שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שַׁקְמָה.

הגמרא מבארת את מחלוקם: אנשי יריחו אָמְרוּ, אֲבוֹתֵינוּ לֹא חִקְּדִישׁוּ אֶלָּא את הקוֹרוֹת [–הגזעים] ולכן אָנוּ נַתִּיר את הַנְּמָזִיוֹת – הענפים שֶׁל עצי הֶחֱקֵּדֵשׁ, שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שַׁקְמָה, וּבְנִידּוֹלִין הַבָּאִין לְאַחַר מִכָּאן עֲסָקִינַן – ומדובר בענפים גדלו לאחר שאבותיהם הקדישו את העצים, וְאנשי יריחו סָבְרֵי לָהּ כְּמַאן דְּאָמַר שאין דין מָעֲיָלָה בְּנִידּוֹלִין. וְרַבָּנָן שמיחו בהם סָבְרֵי, נָהֲי דְּמָעֲיָלָה לֵיכָּא אִיסּוּרָא מֵיהָא אִיתָּא – אמנם אין בזה דין מעילה, אבל איסור יש.

שנינו בברייתא: וּפוֹרְצִין פְּרָצוֹת כדי שיוכלו עניים ליכנס בשבתות ובימים טובים ולקחת פירות שנשרו.

מבארת הגמרא: אָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, הַמַּחֲלוֹקֶת בין אנשי יריחו לחכמים היא בְּשֶׁל מַכְבֵּדוֹת – בתמרים שנפלו בשבת לתוך כפות התמרים הנמצאות בראש הדקל וכפופים שם זו ליד זו והם כעין כלי, דְּרַבָּנָן סָבְרֵי שכיון שהתמרים שנשרו הם במקום גבוה, גָּזְרִינַן לאסור ליטול מהן שֶׁמָּא יַעֲלֶה באילן ליטלן וְיִתְלוֹשׁ גם תמרים מחוברות ויעבור על איסור תורה של תולש, וְאַנְשֵׁי יְרִיחוֹ סָבְרֵי לֹא גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יַעֲלֶה וְיִתְלוֹשׁ, אֲבָל בְּשֶׁל בֵּין הַכִּיפִּין – אבל ליטול תמרים שנשרו בשבת ונמצאות בענפים הנמוכים של הדקל, דִּכְרֵי הַכֹּל מוּתָּר משום שאין שם תמרים מחוברות.

רבא מקשה על עולא: אָמַר לֵיהּ רָבָא לעולא, וְהָא התמרים שנשרו בשבת מוּקְצוֹת נִינְהוּ כיון שבתחילת השבת הם היו מחוברות והיה אסור לתולשם, נעשו מוקצות לכל השבת.

ממשיך רבא: וְכִי תֵּימָא הוֹאִיל דַּחֲזִי לְעוֹרְבִין – כיון שבתחילת שבת התמרים היו ראויות לעורבים אף בעודן מחוברות, לכן אינן מוקצות, אי אפשר לומר כן משום דְּהַשְׁתָּא מוּכָן לְאָדָם לֹא חֲזִי מוּכָן לְכַלְבָּא – הרי דבר שהיה מוכן בתחילת שבת לאדם ובאמצע השבת נתקלקל ובכת הוא ראוי רק לכלבים, נחשב מוקצה, משום שבתחילה לא היה מיועד לכלבים, ואין אומרים שמחמת שהיה מוכן לאדם הרי הוא גם מוכן לכלבים. דְּתָנַן (שבת קנו:) שמותר לתת נבלה לפני הכלבים בשבת וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם לֹא הָיְתָה נְבֵילָה מֶעֱרֶב שַׁבָּת אלא נתנבלה בשבת, אֲסוּרָה לְפִי שֶׁאֵינָהּ מִן הַמּוּכָן לכלבים מערב שבת, הואיל ובתחילת השבת עמדה למאכל אדם על ידי שחיטה, ולכך היא מוקצה, ורק אם היתה נבלה מערב שבת מותר ליתנה לכלבים בשבת משום שמלכתחילה עמדה לזה והיא ככל מאכל בהמה שאינו מוקצה. וממילא האם יתכן שדבר המוּכָן בתחילת השבת רק לְעוֹרְבִים, חָזֵי מוּכָן גם לְאָדָם, ואם כן לא שייך לומר שהתמרים המחוברות אינן מוקצה לאדם משום שהיו ראויות לעורבים. וקשה מדוע התמרים שנשרו אינם מוקצה.

עולא מתרץ את קושיית רבא: אָמַר לֵיהּ עולא לרבא, אִין, דבר המוּכָן לְאָדָם לֹא חֲזִי מוּכָן לִכְלָבִים, דְּכָל מִידֵּי דַּחֲזִי לְאִינִישׁ – משום שכל דבר שראוי לאדם לֹא מַקְצֵה לֵיהּ מַדַּעְתֵּיהּ – לא מסיר דעתו מלהשתמש בזה לאדם, ולא חשב להשתמש בזה לכלבים. אבל דבר המוּכָן בבין השמשות רק לְעוֹרְבִים, חָזֵי מוּכָן לְאָדָם, משום דְּכָל מִידֵּי דַּחֲזִי לְאִינִישׁ, דַּעְתֵּיהּ עֲלָיו – שכל דבר שראוי מצד עצמו לאדם, אף שבבין השמשות היה אסור לו, מכל מקום דעתו על זה שאם יוכל ישתמש לעצמו. ולכן כיון שהפירות מצד עצמם היו ראוים לאדם בבין השמשות, אף שהיו אסורים משום שהיו מחוברים, לא הקצה דעתו מהם, וחשב שאם יתלשו מעצמם או על ידי עורבים, יאכלם.

ביאור נוסף במחלוקת רבנן ואנשי יריחו: כִּי אֲתָא רַבִּין אָמַר בשם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, לא כמו שאמר עולא בשמו, אלא שהַמַּחֲלוֹקֶת היא בְּשֶׁל בֵּין כִּיפִּין, שבזה אין חשש שמא יעלה ויתלוש, דְּרַבָּנָן סָבְרֵי שמה שמוּכָן לְעוֹרְבִים לֹא חֲזִי מוּכָן לְאָדָם, ולכך התמרים מוקצות ואסור ליטול מהן בשבת, וְאַנְשֵׁי יְרִיחוֹ סָבְרֵי דמוּכָן לְעוֹרְבִים חָזֵי מוּכָן לְאָדָם ואינו מוקצה. אֲבָל בְּשֶׁל מַכְבֵּדוֹת דְּכֹל הַכֹּל אָסוּר דִּגְזֵרִינַן שֶׁמָּא יַעֲלֶה וְיִתְלוֹשׁ.

שנינו במשנה: 'וְנוֹתְנִין פֵּיאָה לָעֲרָךְ' והיינו שהשאירו פאה בשדה הירק אף שהוא פטור מפאה, ומיחו בהם משום שיכול לצאת מזה מכשול שיאכלו אותה העניים בלא מעשר, אף שבאמת חייבת במעשר.

הגמרא מקשה על מנהג אנשי יריחו ממשנה בפאה: וְלֵית לְהוּ לְאַנְשֵׁי יְרִיחוֹ את הָא דְּתָנַן (פאה פ"א מ"ד), כְּלָל אָמְרוּ חכמים בַּפֵּיאָה, כֹּל מה שֶׁהוּא אוֹכֶל וְנִשְׁמָר וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ וּלְקִיטָתוֹ בְּאֶחָת וּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם, חַיָּיב בַּפֵּיאָה.

הגמרא מבארת את דברי המשנה: מהנאמר 'כֹּל שֶׁהוּא אוֹכֶל', יש למעט פֶּרֶט לְסַפְּחֵי סְמָדַר [–כרכום] וְספיחי קוֹצָה שקשים לאכילה שאינם חייבים בפאה. מהנאמר 'וְנִשְׁמָר' כלומר שרק מה שאינו מופקר ומקפידים עליו לשומרו, חייב בפאה, יש למעט פֶּרֶט לְהֶפְקֵר שפטור. מהנאמר 'וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ', יש למעט פֶּרֶט לְכַמֵּהִין וּפִטְרִיּוֹת שאינם יונקים מן הארץ אלא יונקים מן האויר, שפטורים מפאה. 'וּלְקִיטָתָן כְּאֶחָת' – שמלקטים את כל הפירות שבשדה בזמן אחד, פֶּרֶט לְתְאֵנִים שאין נגמר בישולם של כל הפירות יחד וממילא אינן נלקטות בזמן אחד. 'וּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם' כלומר שאפשר לשומרם ימים רבים, פֶּרֶט לְיָרָק שאינו מתקיים לאחר זמן. מבואר אם כן במשנה שירק פטור מפאה, וקשה מה סברו אנשי יריחו שנהגו להשאיר בזה פאה.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הָכָא – במנהגן של אנשי יריחו להשאיר פאה בשדה ירק, בְּרֵאשֵׁי לְפָתוֹת עָסְקִינַן – מדובר בעלי הלפת וּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר – ששומרים אותן אגב עיקר הלפת שמתקיים. ובזה קָמִיפַּלְגִי, מַר סָבַר – אנשי יריחו, מַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר שֶׁמְּיהָ קִיּוּם – עלי הלפת נחשבים 'מכניסו לקיום' ואף שאינם נשמרים, מכל מקום כיון שמכניסים אותן לקיום אגב עיקר הלפת, הם חייבים בפאה וממילא פטורים ממעשר, וּמַר סָבַר – וחכמים שמיחו בהם סברו, שדבר שמכניסים אותו לקיום אגב דבר אחר, לֹא שְׁמֵיהּ קִיּוּם ועלי הלפת פטורים בפאה וממילא חייבים במעשר.

הגמרא מביאה שתי ברייתות בענין מנהגן של אנשי יריחו. ברייתא ראשונה: תָּנוּ רַבָּנָן, בָּרֵאשׁוֹנָה [קודם שמיחו בהם] הָיוּ אנשי יריחו נוֹתְנִין פֵּיאָה לְעלי הַלֶּפֶת וְלַבְּרוּב, זוהי דעת תנא קמא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שבראשונה היו נותנים פאה אַף לְקַפְלוֹט [–כרתי].

ברייתא שניה: וְתַנְיָא אִידָךְ, בראשונה הָיוּ נוֹתְנִין פֵּיאָה לְלֶפֶת וּלְקַפְלוֹט, זוהי דעת תנא קמא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף לְבַרוּב.